

เอกสารสรุปการสัมมนาออนไลน์

“แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท้องถิ่นต้นแบบใน
การจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ”

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า
ร่วมกับ มูลนิธิฟรีดริช เนามัน (FRIEDRICH NAUMANN FOUNDATION)

วันที่ 26 พฤษภาคม 2565 เวลา 13.00-16.30 น.

โปรแกรม ZOOM

การสัมมนาออนไลน์

“แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท้องถิ่นต้นแบบในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ”

จัดโดย วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า
ร่วมกับ มูลนิธิฟรีดริช เนามัน (Friedrich Naumann Foundation)
วันพฤหัสบดีที่ 26 พฤษภาคม 2565 เวลา 13.00-16.30 น.

ที่มาและความสำคัญ

การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) โดยรัฐบาลมุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี และที่สำคัญคือการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเอง และการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ ดังนั้นชุมชนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่และมีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด จึงกลายเป็นหุ้นส่วนสำคัญของรัฐบาลในการสร้างความเสมอภาคทางสังคมและลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่

ประเทศไทยได้เผชิญกับความเหลื่อมล้ำในหลายมิติรวมถึงมิติทางการศึกษา “ในช่วงปีที่ผ่านมา มีเด็กนักเรียนยากจนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และเด็กนักเรียนด้อยโอกาสมากถึง 2.1 ล้านคน หรือร้อยละ 29.9 ของนักเรียนทั้งหมด และมีเด็กช่วงอายุระหว่าง 6-14 ปี ที่อยู่นอกระบบการศึกษาจำนวนมากกว่า 4.3 แสนคนทั่วประเทศ และเนื่องด้วยการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้มีเด็กนักเรียนยากจนเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 3 แสนคน ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงสูงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา นอกจากนี้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ชนบทยังได้รับการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพเทียบเท่ากับเด็กและเยาวชนในพื้นที่เมืองหรือพื้นที่ศูนย์กลางความเจริญ โดยคุณภาพโรงเรียนในพื้นที่ชนบทต่ำกว่าโรงเรียนในพื้นที่เมืองถึง 2 ปีการศึกษา”¹ จึงกล่าวได้ว่า เด็กและเยาวชนของไทยกำลังประสบกับความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งในเรื่องของโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและคุณภาพของการศึกษา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเหมาะสมและเป็นกลไกสำคัญในสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ด้วยเหตุผลสี่ประการ ได้แก่ **ประการที่หนึ่ง** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีต้นทุนทางสังคมที่ดีในการจัดการศึกษา เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรทางการเมืองที่ประชาชนเป็นเจ้าของ มีความรับผิดชอบต่อประชาชน

¹ ไกรยส ภัทราวาท. เอกสารประกอบการบรรยาย หัวข้อ ลดช่องว่างการศึกษา: ท้องถิ่นทำได้แค่ไหน อย่างไร?. การสัมมนาออนไลน์ โครงการขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จัดโดย วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2564.

ในท้องถิ่น (Social Accountability) เพราะผู้บริหารท้องถิ่นมาจากคนในชุมชนท้องถิ่น และทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบต่อประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง **ประการที่สอง** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและความรับผิดชอบตามกฎหมาย (Legal Accountability) โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งการจัดการศึกษาในแก่ประชาชนในท้องถิ่นถือเป็นการจัดบริการสาธารณะรูปแบบหนึ่ง ฉะนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงสามารถที่จะใช้ระบบงบประมาณ บุคลากร และการดำเนินงานเพื่อการจัดการศึกษาได้อย่างมีเอกภาพ มีความยืดหยุ่น มีอิสระ อันทำให้เกิดคุณภาพของการศึกษา **ประการที่สาม** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรทางการเมืองที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหาและความต้องการ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึกเฉพาะในพื้นที่ ปัญหาซึ่งเป็นความต้องการเฉพาะแห่ง และสามารถตอบสนองได้อย่างตรงจุด รวดเร็ว **ประการที่สี่** องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะสร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมทางการศึกษากับปัญหาอื่น ๆ ในสังคมท้องถิ่นได้ เพราะสามารถนำปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน มาสร้างเป็น “ห้องปฏิบัติการทางสังคม” (Social lab) แล้วนำไปจัดการศึกษาให้เด็กได้เรียนรู้และทำความเข้าใจชีวิตผ่านปัญหาของชุมชนและวิถีชีวิตจริงของคนในพื้นที่²

ด้วยเหตุนี้ วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า จึงจัดให้มีโครงการวิจัยขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยออกแบบให้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในพื้นที่ของตน ซึ่งขณะนี้มื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำร่องทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และ องค์การบริหารส่วนตำบลเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ รวม 13 แห่งจากทั่วประเทศ และได้เริ่มต้นกระบวนการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาโครงการของตน ดังนั้น วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่นจึงร่วมกับมูลนิธิฟรีดริช เนามัน (Friedrich Naumann Foundation) จัดให้มีการสัมมนาออนไลน์ “แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ” ซึ่งมีท้องถิ่นต้นแบบทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำร่องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปที่สนใจได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างและนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอกรณีตัวอย่างหรือกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศที่เป็นท้องถิ่นต้นแบบในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
2. เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำร่องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

² เรื่องเดียวกัน หน้า 17 – 18.

3. เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำร่องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปนำความรู้ ประสบการณ์ และตัวอย่างที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและบริบทในพื้นที่

กลุ่มเป้าหมายในการสัมมนา

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำร่องที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จำนวน 13 แห่ง ได้แก่

- 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
- 3) เทศบาลนครภูเก็ต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
- 4) เทศบาลนครสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร
- 5) เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 6) เทศบาลเมืองลือมแรต อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง
- 7) เทศบาลเมืองวิเชียรบุรี อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
- 8) เทศบาลเมืองศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
- 9) เทศบาลตำบลเสิงสาง อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา
- 10) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่
- 11) องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
- 12) องค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์
- 13) องค์การบริหารนาพู่ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

ระยะเวลาและสถานที่

การสัมมนาออนไลน์ผ่านโปรแกรม Zoom Meeting ในวันพฤหัสบดีที่ 26 พฤษภาคม 2565 เวลา 13.00-16.30 น.

- **หมายเหตุ:** 1. ผู้เข้าร่วมสัมมนาจะได้รับลิงก์สำหรับการเข้าร่วมสัมมนาในวันที่ 23 พฤษภาคม 2565 ทางอีเมลตามที่ระบุไว้ในการลงทะเบียน
2. การสัมมนาจะเปิดทดสอบระบบในวันที่ 24 พฤษภาคม 2565 เวลา 13.30-14.30 น. โดยลิงก์สำหรับการเข้าร่วมทดสอบระบบใช้อันเดียวกับลิงก์การเข้าร่วมสัมมนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนาร่องได้เรียนรู้กรณีศึกษาหรือกรณีตัวอย่างในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนาร่องได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วไปและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนาร่องสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการสัมมนาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ของตน
4. วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้ามีเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจในด้านการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ทิศใต้

เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

ผู้ประสานงาน: วิลาวรรณ หงษ์นคร โทรศัพท์ : 02-141-9571 อีเมล : wilawan@kpi.ac.th

อติพร แก้วเปีย โทรศัพท์ : 02-141-9567 อีเมล : Atiporn@kpi.ac.th

กำหนดการสัมมนาออนไลน์

“แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท้องถิ่นต้นแบบในการจัดการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ”

จัดโดย วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

ร่วมกับ มูลนิธิฟรีดริช เนามัน (Friedrich Naumann Foundation)

วันพฤหัสบดีที่ 26 พฤษภาคม 2565 เวลา 13.00-16.30 น.

13.00-13.15 น.	ชี้แจงกำหนดการและรายละเอียดการสัมมนา
13.15-13.30 น.	กล่าวเปิดการสัมมนา โดย ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า
13.30-15.00 น.	ถอดรหัสความเสมอภาคทางการศึกษา: เปิดมุมมอง ขยายประสบการณ์จาก ต่างประเทศ (ฟิลิปปินส์ โรมานี และตุรกี) โดย
13.30-14.00 น.	Prof. Alex Bello Brillantes, Jr, Secretary-General of the Eastern Regional Organization for Public Administration (EROPA), and Professor of the National College of Public Administration and Governance of the University of the Philippines
14.00-14.30 น.	Dr. Silvia Dinică Member of the Senate of Romania, Chair of the Committee for Science, Innovation and Technology, and Member of the Committee for Economy, Industries and Services
14.30-15.00 น.	Ms. Yaprak Sariisik Education Laboratory Coordinator, Education Reform Initiative (ERG), Turkey, An advocate for children's rights, and An expert on education policy in Turkey

มีล่ามแปลภาษาไทย

- 15.00-15.30 น. “การศึกษาเพื่อสัมมาชีพ: ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ”
โดย นางสาววรรณศรี ปัญญาประชุม
ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่
- 15.30-16.00 น. “การศึกษาเพื่อเด็กทุกกลุ่ม: สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง”
โดย ดร.วรวิสูตร ฉิมพาลี
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
- 16.00-16.30 น. “การศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: เพิ่มคุณภาพการศึกษาให้เด็กทุกช่วงวัย”
โดย ดร.นุชากร มาศฉมาดล
รองนายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ถอดรหัสความเสมอภาคทาง
การศึกษา: เปิดมุมมอง ขยาย
ประสบการณ์จากต่างประเทศ”
(ฟิลิปปินส์ โรมานีเย และตุรกี)

ประสบการณ์จากประเทศฟิลิปปินส์

Prof. Alex Bello Brillantes, Jr, ได้นำเสนอประสบการณ์ของประเทศฟิลิปปินส์ในการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเริ่มจากการฉายภาพให้เห็นว่า ในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN) มีมหาวิทยาลัยเพียงสองแห่งเท่านั้นที่ติดอันดับมหาวิทยาลัยชั้นนำ 100 แห่งแรกของโลก ซึ่งทั้งสองมหาวิทยาลัยอยู่ในประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore : NUS) ติดอันดับที่ 12 และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี南洋 (Nanyang Technological University : NTU) ติดอันดับที่ 13 ขณะที่มหาวิทยาลัยชั้นนำสามแห่งแรกของประเทศฟิลิปปินส์ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 300 – 550 ของโลก นอกจากนี้ประเทศอังกฤษได้มีการจัดอันดับมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุด 20 แห่งแรกในภูมิภาคอาเซียน ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าประเทศฟิลิปปินส์มีมหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวเท่านั้นที่ติดอันดับคือ มหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ (University of Philippines) โดยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 14

นอกจากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยในภูมิภาคอาเซียนแล้ว วิทยากรได้ฉายภาพให้เห็นถึงอัตราการดำเนินงานทำของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งทุกประเทศรวมถึงฟิลิปปินส์ต่างก็ประสบภาวะการตกงานของบัณฑิตที่เพิ่งจบใหม่ ประเทศฟิลิปปินส์จึงแก้ปัญหาโดยจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจในระดับท้องถิ่น

จากบริบทดังกล่าวข้างต้นจึงนำมาสู่การนำเสนอประเด็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศฟิลิปปินส์ได้ตระหนักถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามานานแล้ว โดยอดีตประธานาธิบดีรามอน แมกไซไซ (Ramon Magsaysay) ให้นโยบายไว้ว่า ผู้ด้อยโอกาสควรได้รับโอกาสมากขึ้นในทางกฎหมาย ประกอบกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้บัญญัติให้รัฐต้องให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาเป็นอันดับแรก ปัจจุบันปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งในบางพื้นที่ยังไม่มีไฟฟ้า อินเทอร์เน็ต และคอมพิวเตอร์ รวมถึงบางพื้นที่ที่มีคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กนักเรียน จึงทำให้เด็กนักเรียนไม่สามารถเรียนออนไลน์ได้

วิทยากรได้ยกตัวอย่างการลดความเหลื่อมล้ำในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ ซึ่งอดีตอธิการบดี Dr. Jose V. Abueva เป็นผู้ริเริ่มการกำหนดค่าเล่าเรียนตามโครงสร้างของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยแบ่งนักศึกษาออกเป็น 6 กลุ่มตามฐานรายได้ของครอบครัว นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ตั้งแต่ 1 ล้านเปโซขึ้นไปต่อปีให้จ่ายค่าเล่าเรียนเต็มจำนวน ขณะที่นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ได้น้อยลงตามลำดับก็จ่ายค่าเล่าเรียนลดหลั่นกันลงไปจนกระทั่งเรียนฟรี สำหรับนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ได้น้อยที่สุดหรือน้อยกว่า 80,000 เปโซต่อปีได้เรียนฟรีและยังได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาอีก 12,000 เปโซต่อภาคการศึกษา ซึ่งรัฐเป็นผู้อุดหนุนงบประมาณในส่วนนี้ ต่อมาอดีตอธิการบดีของมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์อีกท่านคือ Mr. Alfredo Pascual ก็ยังคงสานต่อนโยบายการให้ความช่วยเหลือในส่วนของค่าเล่าเรียนเช่นเดียวกันนี้

ตารางแสดงการกำหนดค่าเล่าเรียนของมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์

กลุ่มนักศึกษา	ค่าเล่าเรียน
A	นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มากกว่า 1 ล้านเปโซขึ้นไปต่อปีจ่ายค่าเล่าเรียนเต็มจำนวน (1,500 เปโซต่อภาคการศึกษา) รวมถึงจ่ายค่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ และค่าปฏิบัติการเต็มจำนวน
B	นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ระหว่าง 5 แสน – 1 ล้านเปโซต่อปี จ่ายค่าเล่าเรียนขั้นต่ำ (1,000 เปโซต่อภาคการศึกษา) รวมถึงจ่ายค่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ และค่าปฏิบัติการเต็มจำนวน
C	นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ระหว่าง 250,000-500,000 เปโซต่อปี จ่ายค่าเล่าเรียนร้อยละ 60 ของทั้งหมด รวมถึงจ่ายค่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ และค่าปฏิบัติการเต็มจำนวน
D	นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ระหว่าง 135,000-250,000 เปโซต่อปี จ่ายค่าเล่าเรียนร้อยละ 60 ของทั้งหมด 30 ของทั้งหมด รวมถึงจ่ายค่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ และค่าปฏิบัติการเต็มจำนวน
E1	นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ระหว่าง 80,000-135,000 เปโซต่อปี ไม่ต้องจ่ายค่าเล่าเรียน ค่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ และค่าปฏิบัติการ
E2	นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยกว่า 80,000 เปโซต่อปี ได้รับทุนสนับสนุน 12,000 เปโซต่อภาคการศึกษา เพื่อเป็นค่าเล่าเรียน ค่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ และค่าปฏิบัติการ

ปัจจุบันนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ทุกคนได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาจากรัฐบาล แต่ได้รับในสัดส่วนที่ไม่เท่ากันทุกคน กล่าวคือ นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยจะได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาจำนวนมากว่านักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้สูง และมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ยังคงกำหนดค่าเล่าเรียนตามโครงสร้างของนักศึกษาเช่นเดิม

นอกจากนี้ประเทศฟิลิปปินส์มีกฎหมายที่กำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีทุนการศึกษาสำหรับนักศึกษาทั้งในมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน มีกองทุนกู้ยืมสำหรับนักศึกษา และความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม เพราะรัฐเห็นว่า การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญในการขจัดความยากจนของประเทศ นอกจากรัฐบาลแล้ว คณะกรรมการการศึกษาก็มีนโยบายให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่นักศึกษา โดยนักศึกษาที่จะได้รับความช่วยเหลือต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในเรื่องของผลการเรียน

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 เป็นต้นมาประเทศฟิลิปปินส์ได้มีความพยายามผลักดันให้รัฐบาลมีนโยบายเรียนฟรีในระดับอุดมศึกษา เพราะเห็นว่า การศึกษาจะช่วยเพิ่มผลประโยชน์ทางสังคมในระยะยาว การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ค่าเล่าเรียนรวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ กลายเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อยหรือนักศึกษากลุ่มอื่น ๆ และหากเด็กนักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาก็จะนำไปสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่รุนแรงมากขึ้น ดังนั้นในปี ค.ศ. 2015 ได้มีการออกกฎหมายฉบับหนึ่งที่กำหนดให้มีการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาแก่นักศึกษา ได้แก่ 1) การเรียนฟรีสำหรับนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ 2) เงินอุดหนุนทางการศึกษา และ 3) เงินกู้ยืมทางการศึกษา

อย่างไรก็ตามได้มีข้อห่วงกังวลในเชิงการบริหารสำหรับการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาในหลายประเด็น กล่าวคือ

- 1) ความยั่งยืนทางการเงินที่จะให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษา นักวิชาการบางส่วนมีความเห็นว่า ไม่ควรให้เงินอุดหนุนทางการศึกษาแบบเต็มจำนวน แต่รัฐบาลและรัฐมนตรีหลายกระทรวงต่างสนับสนุนในเรื่องนี้
- 2) ขอบเขตการให้เงินอุดหนุนทางการศึกษาควรครอบคลุมค่าใช้จ่ายใดบ้าง
- 3) ความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ คณะกรรมการการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง
- 4) ความต้องการเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐมากกว่าเอกชน เพราะนโยบายเรียนฟรีในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ทั้งนี้ในช่วงทำวิทยากรได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนี้

- 1) วิสัยทัศน์และนโยบายของรัฐควรมีความชัดเจน ผู้นำควรให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ควรมีความพร้อมและความยั่งยืนของทรัพยากร และควรมีการปฏิรูปเชิงสถาบัน
- 2) ควรมีการประยุกต์ใช้การกำหนดค่าเล่าเรียนตามโครงสร้างของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- 3) ควรจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต
- 4) ไม่ควรแบ่งฝักฝ่ายทางการเมือง และควรกำหนดเป้าหมายของประเทศที่เป็นประโยชน์ร่วมกันคือ การพัฒนาการศึกษา

ประสบการณ์จากประเทศโรมาเนีย

Dr. Silvia Dinică ได้นำเสนอแนวทางในการเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กและเยาวชน รวมถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศโรมาเนีย โดยเจาะลึกการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6 หลายคนจำเป็นต้องหยุดเรียนกลางคัน และไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ทั้งนี้ก่อนการแพร่ระบาดของโควิด-19 ปัญหาการหยุดเรียนกลางคันของเด็กนักเรียนในประเทศโรมาเนียเกิดขึ้นมาโดยตลอด ในระหว่างปี ค.ศ. 2010-2011 และ ค.ศ. 2015-2016 ประเทศโรมาเนียมีเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาหยุดเรียนกลางคันเพิ่มมากขึ้นเป็นสองเท่าจากปกติ และเด็กนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็หยุดเรียนกลางคันเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน เมื่อเปรียบเทียบกับทุกประเทศในสหภาพยุโรป จำนวนเด็กนักเรียนที่หยุดเรียนกลางคันของประเทศโรมาเนียสูงกว่าประเทศอื่น ๆ ถึงร้อยละ 5 และเพิ่มจำนวนมากขึ้นอีกในปี ค.ศ. 2020 นอกจากนี้หากเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่เมืองและชนบทพบว่า เด็กนักเรียนในพื้นที่ชนบทหยุดเรียนกลางคันมากกว่าเด็กนักเรียนในพื้นที่เมืองถึงสองเท่า ดังนั้นการหยุดเรียนกลางคันของเด็กนักเรียน จึงกลายเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ

การแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงทำให้ประเทศโรมาเนียได้จัดทำแผนปฏิรูปในด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านการศึกษา โดยแผนที่จัดทำขึ้นนี้มีการกำหนดเป้าหมายและกำหนดการ (Timeline) ในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ชัดเจน สำหรับทางด้านนิติบัญญัติได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้อำนาจแก่สถานศึกษาในการบริหารจัดการการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีอำนาจในการตัดสินใจ และสามารถจัดการกับปัญหาที่แตกต่างกันด้วยวิธีการที่เหมาะสม ด้านการกำกับดูแลได้มีการปรับปรุงระบบกำกับดูแลเพื่อให้สถานศึกษามีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6 มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับการประกอบอาชีพที่เป็นที่ต้องการในตลาดแรงงาน ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการจัดการศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สร้างความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ พัฒนาความพร้อมของสถานศึกษาและครูผู้สอน เสริมสร้างศักยภาพของครูผู้สอนและพฤติกรรมกรรมการให้ความช่วยเหลือเด็กนักเรียน และส่งเสริมให้สถานศึกษาได้มีการพูดคุยกับผู้ปกครองและชุมชนเป็นประจำ ทั้งนี้ในการพูดคุยระหว่างสถานศึกษาและชุมชนจะมีผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นร่วมพูดคุยด้วย เพราะท้องถิ่นจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานของสถานศึกษาและค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาที่จำเป็น

แผนปฏิรูปด้านการศึกษาได้ส่งผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมหลายประการ กล่าวคือ มีนักเรียนศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มมากขึ้นร้อยละ 10 หรือประมาณ 90,000 คน มีการจัดตั้งสถานศึกษาแห่งใหม่

จำนวน 50 แห่ง มีรถบัสรับส่งนักเรียนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น 1,800 คัน มีห้องเรียนที่มีอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนครบถ้วน จำนวน 75,000 ห้อง มีสถานที่สำหรับอ่านหนังสือและทำกิจกรรมสันทนาการ จำนวน 20,000 แห่ง มีที่พักในมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้น จำนวน 20,000 แห่ง และมีห้องทดลองปฏิบัติการอัจฉริยะสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 1,175 ห้อง นอกจากนี้แผนปฏิรูปด้านการศึกษายังมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญอื่น ๆ เช่น จำนวนเด็กนักเรียนที่สอบผ่านและสามารถเลื่อนชั้นเรียนได้ และสัดส่วนครูต่อนักเรียน เป็นต้น

สำหรับงบประมาณในการดำเนินการดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากกองทุนของสหภาพยุโรป และกองทุนนี้ยังให้การสนับสนุนในด้านอื่น ๆ เช่น ให้การอุดหนุนสถานศึกษาที่มีความเปราะบาง สถานศึกษาที่มีความจำเป็น หรือสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ที่เศรษฐกิจตกต่ำซึ่งจะมีจำนวนเด็กนักเรียนหยุดเรียนกลางคันสูง โดยสนับสนุนแห่งละ 20,000 ยูโร เป็นกองทุนที่ให้การช่วยเหลือเด็กนักเรียนกลุ่มเปราะบาง ชนกลุ่มน้อย หรือเด็กพิเศษ และเป็นกองทุนสำหรับค่าใช้จ่ายในการทัศนศึกษาของเด็กนักเรียน การซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต

แม้ว่าพื้นที่ส่วนใหญ่ในประเทศโรมาเนียมีความพร้อมด้านอินเทอร์เน็ต แต่ก็ยังมีบางพื้นที่ เช่น พื้นที่ชนบท และพื้นที่ห่างไกล ยังไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของท้องถิ่นในการติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตให้มีความพร้อมโดยสามารถจ้างเอกชนให้มาดำเนินการ เพื่อให้เด็กนักเรียนในพื้นที่สามารถเรียนออนไลน์ได้ การเรียนออนไลน์มีความสำคัญเพราะเป็นอีกหนึ่งช่องทางที่จะทำให้เด็กนักเรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ แม้ว่าอยู่ในพื้นที่ห่างไกล

ปัจจุบันยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอื่น ๆ ที่ประเทศโรมาเนียยังคงต้องค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไปคือ การหยุดเรียนกลางคันของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย และเด็กในพื้นที่ชนบทน้อยกว่าร้อยละ 10 ได้มีโอกาสศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

ประสบการณ์จากประเทศตุรกี

Ms. Yaprak Sariisik ได้เล่าถึงตัวอย่างในการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาที่เป็นรูปธรรมของประเทศตุรกี โดยเริ่มต้นนำเสนอมุมมองส่วนตัวว่า การเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาจำเป็นต้องทำทั้งในมิติโอกาสในการเข้าถึงและคุณภาพของการศึกษา ความเสมอภาคทางการศึกษามีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับหลายประเด็น เช่น ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยี และด้านการคมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน การดูแลสุขภาพและความปลอดภัย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษา สภาพภูมิอากาศในสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หลักสูตรการเรียนการสอน วิธีการสอน กิจกรรมนอกห้องเรียน กิจกรรมทางสังคม การกีฬา เป็นต้น

ประเทศตุรกีในระดับท้องถิ่นมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานในการจัดการศึกษาโดยให้การสนับสนุนสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ แต่ไม่สามารถจัดตั้งสถานศึกษาได้เอง และในส่วนกลางมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบภารกิจด้านนี้ สำหรับการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการตลอดช่วงวัยของเด็กโดยเริ่มต้นตั้งแต่อายุน้อย ดังนั้นในการสัมมนาครั้งนี้วิทยากรจึงขอยกตัวอย่างการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของเด็กเล็กที่มีอายุ 0-6 ปี ก่อนที่จะนำเสนอตัวอย่างวิทยากรได้ให้ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาหลายประการ ได้แก่

- ควรให้ความสำคัญอย่างมากกับการดูแลเด็กในช่วงปฐมวัย หรือช่วงวัยก่อนเข้าเรียนทั้งในด้านการศึกษาและอื่น ๆ เช่นเดียวกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาควรจัดการตั้งแต่เด็กมีอายุน้อย เพื่อให้เด็กได้เริ่มต้นชีวิตด้วยความเป็นธรรมและเท่าเทียม
- พัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กในทุกมิติไม่เฉพาะด้านการศึกษา รวมถึงให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็ก
- ควรเสริมสร้างความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนระหว่างท้องถิ่น สถาบันการศึกษา องค์กรไม่แสวงหากำไร
- ใช้ข้อมูลเป็นฐานในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ และมีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา
- เสริมสร้างเมืองให้เป็นพื้นที่แห่งการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็ก เพราะการเรียนรู้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในห้องเรียน

วิทยากรได้นำเสนอกรณีตัวอย่างการเสริมสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาของเมืองอิสตันบูล (Istanbul) กล่าวคือ เทศบาลเมืองอิสตันบูลได้มีการจัดการและสนับสนุนการศึกษาหลายประการ เช่น การจัดรถรับส่งนักเรียนและผู้ดูแลนักเรียนโดยไม่มีค่าบริการหรือมีส่วนลดเป็นพิเศษ จัดทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งภาครัฐและสถานศึกษาส่วนใหญ่มักละเลยการให้ความช่วยเหลือเด็กช่วงวัยนี้ จัดหอพักให้นักศึกษาในมหาวิทยาลัย จัดโปรแกรมเสริมสร้างการเรียนรู้หลังเลิกเรียนในด้านวัฒนธรรม ศิลปะ การ

กีฬาสำหรับเด็กทุกคนในชุมชนและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กด้อยโอกาส ส่งเสริมให้เด็กนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา การจัดบริการในด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กปฐมวัย และการแจกนมฟรีให้แก่เด็กที่มีอายุ 1-6 ปี เป็นต้น

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการจัดอาหารฟรีให้แก่เด็กนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารและการได้รับสารอาหารที่ไม่ครบถ้วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 การจัดอาหารฟรีที่โรงเรียนเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ทำให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานมาเรียนที่โรงเรียนมากขึ้น เพราะเด็กบางรายได้ทานอาหารจากที่โรงเรียนเท่านั้นเป็นอาหารเพียงมื้อเดียวต่อวัน อย่างไรก็ตามการแจกอาหารฟรีไม่ได้พุ่งเป้าไปที่เด็กด้อยโอกาสเท่านั้น แต่แจกให้แก่เด็กนักเรียนทุกคนในโรงเรียน เพื่อเป็นการป้องกันการติตราเด็กด้อยโอกาส

เทศบาลเมืองอิสตันบูลได้จัดตั้งศูนย์ดูแลเด็กเล็กหรือก่อนวัยเรียน ช่วงอายุ 3-6 ปี จำนวน 150 แห่ง โดยจัดให้บริการดูแลเด็กในช่วงกลางวัน การดำเนินการจัดตั้งศูนย์ฯ ได้อาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม มูลนิธิ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ มีการระดมทุนและรับบริจาคเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งและการดำเนินงานของศูนย์ มีการจัดทำหลักสูตรสำหรับครูผู้ดูแลเด็กภายในศูนย์ และมีการฝึกอบรมครูและครอบครัว ที่สำคัญการตัดสินใจว่าจะจัดตั้งศูนย์ในพื้นที่ใดได้ใช้ฐานข้อมูลเป็นสำคัญ ฐานข้อมูลนี้จัดทำเป็นแผนที่ที่แสดงถึงจำนวนของผู้ด้อยโอกาสที่ต้องการความช่วยเหลือในแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีการเก็บรวบรวมโดยอาสาสมัครในพื้นที่

เทศบาลเมืองอิสตันบูลยังมีโครงการอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น โครงการที่ชื่อว่า “Urban95” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กอายุ 3 ปีให้มีส่วนสูง 95 เซนติเมตร รวมถึงดูแลคุณแม่ตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอดและดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนมีอายุ 3 ขวบ โดยมีการเยี่ยมคุณแม่หลังคลอดเพื่อดูแลสุขภาพจิต นอกจากนี้ยังมีการจัดพื้นที่สาธารณะหรือสนามเด็กเล่นให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ การกำหนดว่าจะจัดพื้นที่สาธารณะหรือสนามเด็กเล่นในบริเวณใดก็จะใช้ฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจโดยดูข้อมูลจำนวนเด็ก รายได้ของครอบครัว มูลค่าที่พักอาศัยในแต่ละบริเวณ ฯลฯ ทั้งนี้เทศบาลไม่ได้จัดพื้นที่สาธารณะหรือสนามเด็กเล่นเพียงเท่านั้น แต่ยังใช้ประโยชน์จากพื้นที่โดยจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองและเด็กได้ทำร่วมกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวและในชุมชน พื้นที่เหล่านี้จะกลายเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้สำหรับเด็ก

ท้องถิ่นไทย: ต้นแบบการจัดการศึกษาเพื่อลด ความเหลื่อมล้ำ

การศึกษาเพื่อสัมมาชีพ: ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

ผอ.วรรณศรี ปัญญาประชุม ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้เล่าถึงการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้ร่วมมือกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ภายใต้โครงการที่มีชื่อว่า “การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของจังหวัดเชียงใหม่”

วิสัยทัศน์ของจังหวัดเชียงใหม่คือ นครแห่งการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยจังหวัดเชียงใหม่ มุ่งหวังให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาตลอดชีวิต ทั้งถึง มีคุณภาพ และได้รับสิทธิตามกฎหมายโดยเสมอภาคและเท่าเทียม ทั้งยังได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์ตามช่วงวัย เพื่อรองรับความเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) โดยหน่วยงานด้านการศึกษาต้องบริหารจัดการอย่างมีธรรมาภิบาล และร่วมกันขับเคลื่อนการศึกษาของจังหวัดเข้าสู่ศูนย์กลางของภาคเหนือ

เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่มีความแตกต่างของภูมิประเทศ ชาติพันธุ์ และอาชีพ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดอยสูง บางแห่งเป็นพื้นที่เฝ้าระวังยาเสพติด และทุรกันดาร จึงส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าไม่ถึงการศึกษาและสวัสดิการพื้นฐาน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมา การท่องเที่ยวและภาคธุรกิจการค้าของจังหวัดเชียงใหม่ต่างได้รับผลกระทบ แต่ในขณะเดียวกันจังหวัดเชียงใหม่ก็ได้อาศัยโอกาสนี้ในการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการในการจัดการศึกษา เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ในการปฏิรูปด้านการศึกษาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากคณะกรรมการวิสามัญ จึงได้เรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายด้านการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ในช่วงสองปีที่ผ่านมา เช่น พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมเพื่อการศึกษา พระราชบัญญัติพัฒนาการศึกษาปฐมวัย เป็นต้น การเรียนรู้กฎหมายดังกล่าวถือเป็นต้นทุนในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กมีอาชีพ

จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการด้านการศึกษาในระดับจังหวัด 4 ชุด ได้แก่

- 1) คณะกรรมการบริหารโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ฯ ทำหน้าที่บริหารโครงการและประสานงานคณะกรรมการฝ่ายเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งกลไกระดับจังหวัด มีจำนวน 15 ท่านโดยมาจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม
- 2) คณะกรรมการฝ่ายข้อมูลสารสนเทศ ทำหน้าที่ประสานงานส่วนราชการระดับจังหวัดและพื้นที่ (อบจ. เทศบาล อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. การศึกษานอกระบบ) เพื่อเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย (เด็กและเยาวชน)
- 3) คณะกรรมการฝ่ายพัฒนาความเข้มแข็งกลไกความร่วมมือจัดการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ขับเคลื่อนให้ประชาชนในพื้นที่รับรู้เพื่อให้เข้าสู่กระบวนการพัฒนาการศึกษา และ
- 4) คณะกรรมการฝ่ายพัฒนาระบบการดูแลเด็กแบบรายกรณี (CMS) ทำหน้าที่วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ วางแผนให้ความช่วยเหลือ พี่นฟู ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการทำงานของคณะทำงาน ได้มีการเก็บข้อมูลของเด็กและเยาวชนใน 8 อำเภอ โดยแบ่งกลุ่มเด็กและเยาวชนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เด็กก่อนวัยเรียน เด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา และเด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา คณะทำงานได้ศึกษาปัญหาด้านการศึกษาของเด็กทั้งสามกลุ่ม จัดทำฐานข้อมูลของเด็กและเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ลงพื้นที่สำรวจและศึกษาปัญหาเชิงลึก จากนั้นจึงได้จัดกลุ่มเป้าหมายในรูปแบบใหม่ จำนวน 3 กลุ่ม คือ 1) เด็กปฐมวัย ปัญหาที่พบของเด็กปฐมวัยคือ ระยะทางในการเดินทางจากบ้านไปโรงเรียนค่อนข้างไกลและการคมนาคมไม่สะดวก เด็กอยู่ในความดูแลของผู้สูงอายุซึ่งไม่สามารถให้การช่วยเหลือเด็กในด้านการศึกษาได้ การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน และการขาดแคลนอาหารและสารอาหาร 2) เด็กนอกระบบ ซึ่งหมายถึงเด็กที่ไม่เข้าเรียนในโรงเรียนตามอายุที่กฎหมายกำหนด และเด็กที่หยุดเรียนกลางคันจากหลายปัจจัย เด็กเร่ร่อน และเด็กที่อยู่บนดอยสูง และ 3) เด็กที่กำลังจะเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะทำงานได้กำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่ม และได้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคประชาสังคมในการให้ความช่วยเหลือ

การดำเนินงานที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่ม กล่าวคือ 1) เด็กปฐมวัย การให้ทุนการศึกษาช่วยเหลือเด็กปฐมวัยมากกว่า 2,226 คน การจัดอาหารกลางวัน การสร้างอาชีพให้ผู้ปกครองเพื่อให้มีศักยภาพในการดูแลเด็กปฐมวัย และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย 2) เด็กนอกระบบ การให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนอกระบบเพื่อเข้าสู่การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกทักษะอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วย จำนวน 224 คน และการหาสถานประกอบการเพื่อจ้างงาน และ 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การให้ทุนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ

เนื่องจากจังหวัดเชียงใหม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นจังหวัดนวัตกรรมทางการศึกษา จึงได้มีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเรียนการสอนในสถานศึกษาและการเรียนการสอนออนไลน์ กล่าวคือ หลักสูตรงานหัตถกรรม ประกอบกับขยายผลหลักสูตรดังกล่าวด้วยการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อการค้าขายออนไลน์ นอกจากนี้ได้มีการจัดหลักสูตรเพื่อสัมมาชีพสำหรับประชาชนทั่วไปด้วย

การศึกษาเพื่อเด็กทุกกลุ่ม: สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ครอบคลุมและทั่วถึง องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ดร.วรวิสูตร ฉิมพาลี ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เริ่มต้นด้วยการนำเสนอบริบทในพื้นที่เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รู้จักกับเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสามมากขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสามมีพื้นที่ประมาณ 25 ตร.กม. มีงบประมาณในการบริหารประมาณ 28 ล้านบาท งบประมาณ 2 ล้านบาท และมีบุคลากร 28 คน ด้วยศักยภาพเช่นนี้ การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก แต่ก็ได้มีความพยายามในการขับเคลื่อนเรื่องนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสามเริ่มต้นจากการสังเกตเห็นว่า ผู้ปกครองในพื้นที่ได้ส่งบุตรหลานไปเรียนในเมืองเกือบทั้งหมด เหลือเด็กที่เรียนอยู่ในพื้นที่ประมาณ 20 คน จึงได้มีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง และทำให้ทราบปัญหาหลายประการ กล่าวคือ 1) สถานศึกษาในพื้นที่สกปรกค่อนข้างเก่า และไม่ทันสมัย 2) สิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานศึกษาไม่ครบถ้วนโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี 3) ครูผู้สอนมีน้อย เมื่อทราบปัญหาแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสามได้นำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่สภาตำบลนาพันสาม ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยสามภาคส่วนคือ บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

ด้วยงบประมาณที่มีจำกัด องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสามไม่สามารถปรับปรุงอาคารเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของตนให้เหมือนกับสถานศึกษาในเมืองได้ องค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสามจึงใช้กลยุทธ์สร้างจุดขายให้กับสถานศึกษาในพื้นที่ โดยดำเนินการปรับปรุงอาคารเรียนเดิมให้เชื่อมต่อกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและสร้างห้องเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ห้อง OTOP ห้องสาธารณสุข ห้อง IT ห้องเรียนภาษาอังกฤษ และห้องดูดาว เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามหลักสูตร รวมถึงได้จัดวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ให้ครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ การเสริมสร้างประสบการณ์ และการเสริมสร้างจินตนาการของเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กอายุ 3-6 ปี นอกจากการปรับปรุงอาคารเรียน การจัดห้องเรียน การดูแลรักษาความสะอาด และการจัดวัสดุอุปกรณ์แล้ว ยังได้มีการสรรหาครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญโดยตรงกับเด็กปฐมวัย และนักโภชนาการ เปลี่ยนชื่อศูนย์ให้มีความน่าสนใจคือ มหาวิทยาลัยวัยซน จากนั้นจึงประชาสัมพันธ์และสร้างความเชื่อมั่นของคนในพื้นที่ต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงสอบถามความต้องการเพิ่มเติมจากผู้ปกครองและเด็กเพื่อให้เด็กมีความสุขมากยิ่งขึ้น เช่น รูปแบบชุดนักเรียนที่ต้องการใส่หรือใส่แล้วอยากมาเรียน เป็นต้น

ผลจากการดำเนินงานทำให้มีผู้ปกครองทั้งในและนอกพื้นที่ส่งบุตรหลานมาเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกว่า 100 คนจากจำนวนที่รองรับได้คือ 40 คน ผู้ปกครองในพื้นที่ที่ส่งบุตรหลานมาเรียนลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าเล่าเรียนที่เรียนฟรี และได้ใกล้ชิดบุตรหลานมากขึ้น และเด็กที่เรียนมีความสุขและมีสำนึกรักบ้านเกิดมากขึ้นเพราะได้เรียนรู้เรื่องราวและต้นทุนที่มีอยู่ในพื้นที่ ในปีนี้ได้มีการวางแผนต่อยอดสร้างศูนย์การเรียนรู้แห่งใหม่ เรียกว่า Museum บ้านทุ่ง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ

“ท้องถิ่นควรเป็นต้นทางในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ผู้บริหารท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญ การศึกษาเป็นแนวทางที่จะช่วยพัฒนาคนและขจัดความยากจนในระยะยาว อาจไม่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมรวดเร็วเช่นเดียวกับการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน”

การศึกษาสู่ความเป็นเลิศ: เพิ่มคุณภาพการศึกษาให้เด็กทุกช่วงวัย” เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ดร.นุชากร มาศฉมาตล รองนายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด มุ่งเน้นเรื่องการเพิ่มคุณภาพการศึกษาให้เด็กในทุกช่วงวัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนตั้งแต่ต้นว่า จะพัฒนาการศึกษาเพื่อเป้าหมายใด เพราะเป้าหมายที่แตกต่างกัน วิธีการในการดำเนินงานย่อมไม่เหมือนกัน ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มตระหนักหรือให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในพื้นที่เพื่อการพัฒนาคน และมีความโดดเด่นในการมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในสังกัดซึ่งดูแลเด็กเล็กก่อนวัยเรียน

เป้าหมายการจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดคือ เด็กมีความสุขในการเรียน และมีคุณภาพแนวทางที่ส่งเสริมให้เด็กมีความสุขในการเรียนประการหนึ่งคือ การสนับสนุนให้เด็กค้นหาความต้องการของตนเองให้เจอ เมื่อเจอแล้วบอกโรงเรียน และโรงเรียนตอบสนองต่อความต้องการนั้น เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดมีโรงเรียนในสังกัด 8 แห่ง แต่ละแห่งมุ่งเน้นการศึกษาและการเรียนรู้ที่แตกต่างกันตามความต้องการของเด็กนักเรียน เช่น โรงเรียนกีฬา โรงเรียนภาษา โรงเรียนดนตรี โรงเรียนพหุศึกษา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็ใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี (Montessori) เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความยืดหยุ่นในการจัดการศึกษาได้มากกว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความยืดหยุ่นนี้ นับเป็นจุดแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาลเมืองร้อยเอ็ดเห็นว่า การศึกษาคือเครื่องมือในการพัฒนาคน จึงได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา โดยงบประมาณในส่วนของการพัฒนาคนมีสัดส่วนที่สูงเกือบร้อยละ 50 ของงบประมาณทั้งหมด ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่าภารกิจด้านอื่น ๆ อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาไม่ใช่หน้าที่ของรัฐเพียงผู้เดียว การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีงบประมาณจำกัดสามารถระดมทรัพยากรจากภาคส่วนต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคิดนอกรอบ การศึกษาไม่จำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของส่วนกลางเท่านั้น สามารถจัดหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานหรือเป็นการเสริมสร้างทักษะอาชีพให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เด็กที่เรียนจบมาปฏิบัติงาน หรือจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณธรรมเพื่อเป็นคนที่มีคุณภาพ หรือเสริมสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ดีขึ้น หรือการพัฒนา IQ และ EQ ให้สมดุล ซึ่งเชื่อว่าปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการคิดนอกรอบเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้มากขึ้น

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดและในจังหวัดร้อยเอ็ดหลายแห่งได้จัดการเรียนการสอนแบบ “มอนเตสซอรี” (Montessori) ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่让孩子เป็นศูนย์กลาง เรียนรู้ด้วยตัวเองได้อย่างอิสระ และซึมซับการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว

การสอนแบบมอนเตสซอรีเริ่มจากการสังเกตและศึกษาพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแต่ละคน โดยการสอนจะไม่เน้นการเรียนรู้แบบท่องจำ แต่จะเน้นการเล่นหรือการทำกิจกรรมเป็นหลัก เด็กสามารถเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและตามวุฒิภาวะของแต่ละคน ซึ่งจะช่วยพัฒนาทั้งด้านประสบการณ์ชีวิต วิชาการ และประสาทสัมผัสสำหรับอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมของเด็กจะถูกออกแบบอย่างเหมาะสมเพื่อให้เด็กได้พัฒนาสติปัญญา พัฒนาการคิดอย่างมีระบบ และฝึกทักษะผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ประกอบกับจะมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เหมือนบ้าน โดยมีคุณครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา และกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

การเรียนการสอนแบบ “มอนเตสซอรี” ให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ดช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษาของเด็กเล็ก ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการและพื้นฐานที่ดีสำหรับการเรียนในระดับชั้นต่อไป

“การพัฒนาคนไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าการพัฒนาตลาดหรือถนน วันหนึ่งลูกหลานเราจะมีคุณภาพ และกลับมาพัฒนาบ้านเกิดเมืองนอน”

สรุปโดย

นางสาววิลาวัณย์ หงษ์นคร

นักวิชาการผู้ชำนาญการ

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า

ประวัติวิทยากร

Prof. Alex Bello Brillantes, Jr,

- Secretary-General of the Eastern Regional Organization for Public Administration (EROPA),
- Professor of the National College of Public Administration and Governance of the University of the Philippines
- Chair of the Board of the School for Experiential and Entrepreneurial Development (SEED) of Gawad Kalinga
- A member of the Board of Trustees of the Local Government Academy of the Department of Interior and Local Government, the Board of Visitors of the Philippine Military Academy and the Asian Group for Public Administration

Dr. Silvia Dinică

- **Member of the Senate of Romania**
- **Chair of the Committee for Science, Innovation and Technology, and Member of the Committee for Economy, Industries and Services**

In 2021, Silvia was elected as the representative of the 47 countries of the 12+ Group in the Science and Technology Group of the InterParliamentary Union (IPU).

The main areas of her activity are "economy", "education" and "energy" - the pillars responsible for the development of any society.

Silvia has a PhD in Applied Mathematics from Colorado State University.

Ms. Yaprak Sariisik

- **Education Laboratory Coordinator, Education Reform Initiative (ERG), Turkey**
- **An advocate for children's rights**
- **An expert on education policy in Turkey**
- **A think-and-do-tank based in Istanbul that focuses on K-12 education policy**

Previously, she guided Istanbul Metropolitan Municipality's (IMM) efforts towards making Istanbul a child-friendly city. Prior to joining the IMM, she led Educational Volunteers Foundation of Turkey's (TEGV) volunteer base and after-school programs for children, reaching ~180,000 children and ~8,000 volunteers per year across the country. Yaprak studied Sociology & Anthropology and Educational Studies at Swarthmore College and holds an MA in Cultural Studies from Sabanci University.

คุณวรรณศรี ปัญญาประชุม

ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

ดร.วรวิสูตร ฉิมพาลี

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาพันสาม
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ดร.นุชากร มาศฉมาดล

รองนายกเทศมนตรีเมืองร้อยเอ็ด
อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด